

Offergjøring av LHBTQ-elever i skolen

Myers, W., Turanovic, J.J., Lloyd, K.M., Pratt, T.C. (2020) The Victimization of LGBTQ Students at School: A Meta-Analysis, *Journal of School Violence*, 19:4, 421-432. DOI: <https://doi.org/10.1080/15388220.2020.1725530>

Selv om forskningen viser at ungdommer som identifiserer seg som lesbiske, homofile, bifile, transkjønnede og/eller queer¹ (LHBTQ) er i risikozonen for offergjøring i skolen, er det uklart hvor mye mer utsatt de er for offergjøring enn heteroseksuelle og cis-kjønnede² ungdommer. Denne studien ønsker å samle og analysere den empiriske litteraturen på temaet for å kunne forstå under hvilke vilkår LHBTQ-elever er mest sårbare, slik at man gjennom retningslinjer og i praksis bedre kan bidra til å trygge deres skolehverdag.

Bakgrunn

Offergjøring i skolen kan omfatte fysiske og seksuelle overgrep, trusler, tyveri, mobbing og andre former for trakassering som skjer på skolens område. Disse formene for offergjøring har vist seg å ha mange negative konsekvenser for ungdommers psyke, atferd og helse. Stadig flere studier viser at LHBTQ-ungdommer opplever negative holdninger, avvisning, isolasjon og fiendtlighet fra sine medelever.

Konsekvente funn fra tidligere studier på temaet viser større sannsynlighet for offergjøring av LHBTQ-ungdommer enn av andre, men det er samtidig uklart hvor stor risikoen for offergjøring i skolen er. Det finnes mange studier på temaet om offergjøring av LHBTQ-ungdom, men det mangler systematiske oversikter som samler funnene.

Formål

Denne systematiske kunnskapsoversikten³ har som formål å samle den empiriske⁴ kunnskapen om offergjøring av LHBTQ-elever i en metaanalyse⁵ for å danne et sterkere kunnskapsgrunnlag for utvikling av retningslinjer og praksiser som kan beskytte denne elevgruppen. Målene for metaanalysen er å (1) kunne avgjøre den totale gjennomsnittlige effektstørrelsen⁶ for forholdet mellom LHBTQ-ungdommer og offergjøring i skole, og (2) å undersøke hvor robuste disse effektstørrelsene er i forhold til metodologiske forskjeller på tvers av studier og utvalg.

¹ "Skeiv er en norsk oversettelse av engelsk queer. Som identitetsbetegnelse blir skeiv brukt av mennesker som ikke finner seg til rette med betegnelser som heterofil, lesbisk, homofil eller bifil, men som har til felles at de på ulike måter utfordrer normer for kjønn og seksualitet" ("Skeiv" i *Store medisinske leksikon*, 2022).

² **Cis-kjønnede:** brukes om en som identifiserer seg med sitt biologiske kjønn.

³ **Systematisk kunnskapsoppsummering/-oversikt:** En systematisk kunnskapsoppsummering tar utgangspunkt i et klart definert forskningsspørsmål eller mål og bruker systematiske og eksplisitte metoder for å identifisere, velge ut og kritisk vurdere relevant forskning, samt for å samle inn og analysere data fra studiene som er inkludert i oppsummeringen. Kunnskapsoppsummeringen resulterer ofte i en systematisk kunnskapsoversikt, som regel en artikkel eller en rapport, som gir en oversikt over temaet eller svar på forskningsspørsmålet.

⁴ **Empiriske studier:** Betegner studier og resultater som er basert på forsøk eller observasjoner og ikke bare resonnering eller logikk.

⁵ **Metaanalyse:** Statistiske teknikker i en systematisk oversikt for å integrere resultatene av inkluderte studier i den systematiske oversikten.

⁶ **Effektstørrelse:** Betegner hvor uttalt eller markant en forskjell eller sammenheng er. Eksempelvis kan en forsker undersøke forskjellen mellom det å motta et gitt tiltak versus ikke å motta tiltaket.

En metaanalyse av denne typen, altså som samler empiriske studier i en systematisk kunnskapsoversikt, er nødvendig for bedre å kunne forstå hvilke vilkår som gjør LHBTQ-elever sårbare for offergjøring.

Inkluderte studier

I denne systematiske kunnskapsoversikten er det tatt i bruk metaanalyse. Denne metoden er valgt fordi studiene som finnes på temaet offergjøring av LHBTQ-elever har stor variasjon i metodikk og analysestrategier. Resultatet av slike metodologiske forskjeller er blant annet at resultater av ulike studier motsier hverandre. Dessuten er studiene utført innenfor ulike vitenskapelige disipliner, hvilket gjør sitt til å øke forskjellene mellom dem. Litteratursøket for metaanalysen er gjennomført ved å søke etter en rekke gitte søkeord i et utvalg relevante databaser. Søket inkluderer studier fra 1990–desember 2018. For at studier skal inkluderes i den systematiske kunnskapsoversikten, ligger følgende kriterier til grunn:

1. Studien må være fagfellevurdert.
2. Studien må være publisert på engelsk.
3. Studien må presentere minst én statistisk relasjon mellom å identifisere seg som LHBTQ og det å bli gjort til offer blant utvalg hentet fra grunnopplæringen.

Følgende kriterier lå til grunn for å ekskludere studier fra den systematiske kunnskapsoversikten:

1. Studier som undersøkte offergjøring av elever på internett.
2. Studier hvor det var uklart om offergjøringen skjedde på skolen.
3. Studier uten tilstrekkelig sammenligningsgruppe (for eksempel heterofile eller cis-kjønnete elever).
4. Studier som bare presenterte delvis korrelasjon eller betinget effekt.

Totalt ble 55 studier inkludert i metaanalysen. Studiene kom fra seks ulike land: USA, Canada, Belgia, Guam, Nord-Irland og Nederland. Overvekten av studiene kommer fra USA.

Resultat

Den systematiske kunnskapsoversikten består av en metaanalyse av studier som ofte har inkonsekvente og motstridende resultater. Resultatene fra kunnskapsoversikten kan deles i to hovedkategorier.

Den første kategorien resultater viser at LHBTQ-tilhørighet er en moderat og konsekvent risikofaktor for offergjøring i skolen. I motsetning til mange andre risikofaktorer for offergjøring er det i tilfellet LHBTQ-tilhørighet ingen risiko-atferd involvert. Det å identifisere seg som LHBTQ er i seg selv tilstrekkelig for å øke risikoen for offergjøring i skolen. Forfatterne mener at det derfor er viktig å anerkjenne LHBTQ-tilhørighet som en unik teoretisk faktor som kan forutsi (predikere) offergjøring og en predikator som er sannsynligvis henger sammen med kulturell partiskhet og fordomsbaserte holdninger rundt seksuell orientering og kjønnsidentitet.

Den andre kategorien resultater viser at selv om den totale gjennomsnittlige effektstørrelsen var moderat i størrelse, var den ikke uendret på tvers av studier, noe som indikerer at i hvor stor grad LHBTQ-elever offergjøres varierer noe. Den gjennomsnittlige effektstørrelsen for homofobisk offergjøring var for eksempel betydelig større enn for mobbing generelt. Transkjønnede individer ble funnet å ha større risiko for å utsettes for offergjøring enn andre som identifiserer seg som LHBTQ,

noe som stemmer overens med resultater av tidligere studier på temaet. Resultatene av denne systematiske kunnskapsoppsummeringen viser også at elever som setter spørsmålstegn ved deres seksualitet og kjønnsidentitet var mindre sannsynlig å utsettes for offergjøring på skolen enn andre LHBTQ-ungdommer. Dette kan henge sammen med at ungdommer som kategoriserer seg som usikre på sin seksualitet og kjønnsidentitet ikke enda identifiserer seg fullt med LHBTQ og har sannsynlig derfor færre identitetstrekk som kan gjøre dem sårbare for offergjøring. Det kan også være at identiteten deres er mindre kjent for andre elever, noe som videre fører til at de ikke opplever like mye stigmatisering og offergjøring i skolen som andre, uttalte LHBTQ-elever. Til sammen indikerer disse funnene at det å utvikle en felles «one size fits all»-tilnærming for å håndtere problematikken ved offergjøring av LHBTQ-elever vil være lite tilrådelig fordi LHBTQ-elever er en sammensatt og mangfoldig gruppe. Programmer og tiltak som viser hensyn til ulikhetene mellom behovene elever i ulike LHBTQ-kategorier har, vil være mer sannsynlig å kunne forhindre offergjøring.

Et annet resultat dreier seg om skoler med egne sosiale programmer og klubber for LHBTQ-elever som har som mål å skape trygge og inkluderende rom hvor elevene kan få støtte, sosialisere og danne et fellesskap. På tross av at disse programmene og klubbene gjør mye for å støtte LHBTQ-elever, kan de også ha den utilsiktede hensikten at den fremhever og markerer hvem som identifiserer seg som LHBTQ og gjør de til tydeligere mål for offergjøring for resten av elevmassen. Studier viser også at det å ha denne typen programmer og klubber på skoler ikke nødvendigvis henger sammen med støtte fra lærere og administrasjon.

Implikasjoner

Den systematiske kunnskapsoversikten undersøkte offergjøring av LHBTQ-elever i skolen og presenterer en kvantitativ⁷ oversikt av resultater fra en rekke studier på temaet. Det er et underskudd av multivariate⁸ studier på temaet, noe som igjen blir en svakhet for denne kunnskapsoversikten. De multivariate studiene som finnes på temaet mangler også ofte definisjoner eller empiriske tester av kausale⁹ mekanismer mellom LHBTQ-identitet og offergjøring i skolen. Å avdekke slike mekanismer er nødvendig for å kunne utvikle effektive og kunnskapsbaserte retningslinjer og programmer for å håndtere problematikken. Dette peker i retning av behov for videre forskning på mekanismer som sosial ekskludering av LHBTQ-elever, dynamikker mellom LHBTQ-elever og medelever, og hvordan ulike samfunnsmessige og kulturelle kontekster påvirker offergjøring av LHBTQ-ungdommer. Forfatterne selv mener at den systematiske kunnskapsoversikten ikke lider under publikasjonsskjevhet¹⁰.

Den systematiske kunnskapsoversikten indikerer at det ville være nyttig å avgjøre om LHBTQ-elevens risiko for offergjøring har likheter med andre elevs risiko for å bli offergjort. Videre er det behov for

⁷ **Kvantitativ:** Representasjoner av menneskers handlinger, utsagn, egenskaper, meninger, karakteristika o.l., representert i form av tall (innhentet via spørreskjema, målinger o.l.). Målet med forskning basert på kvantitative data er ofte å redegjøre for årsakssammenhenger og effekter av tiltak, eller å tallfeste fenomener.

⁸ **Multivariat studie:** Det å måle virkningen av mer enn én variabel på samme tid når man analyserer et datasett, f.eks. å se på virkningen av alder, kjønn og yrke på et spesifikt utfall. Dette gjøres ved hjelp av regresjonsanalyse.

⁹ **Kausalitet:** Brukes om en årsakssammenheng, det vil si når det foreligger et påvirkningsforhold mellom to fenomener.

¹⁰ **Publikasjonsskjevhet:** Skjevhet som oppstår når kun en del av alle relevante data er tilgjengelig. Publikasjon av forskning kan være avhengig av retning og egenskaper ved resultatene. Studier hvor et tiltak ikke finnes å være effektivt, publiseres ikke alltid. På grunn av dette kan systematiske oversikter, som ikke inkluderer upubliserede studier, overestimere effekten av et tiltak.

studier som undersøker hvordan ulike samfunnsmessige og kulturelle kontekster påvirker offergjøringen av LHBTQ-elever. Offergjøring er et komplekst fenomen og årsakene til offergjøringen er komplekse. Selv om forskningen på offergjøring av LHBTQ-elever i skolen har utviklet seg mye de siste årene, er det likevel behov for mer kunnskap om temaet.